

Odlišné stanovisko sudcu Lajosa Mészárosa
k uzneseniu sp. zn. II. ÚS 62/2017 z 24. januára 2017

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) rozhodol uznesením sp. zn. II. ÚS 62/2017 z 24. januára 2017 (ďalej aj „väčšinové uznesenie“) o vyhlásení prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“), ktorým odmietol sudcov I. senátu ústavného súdu Milana Ľalíka, Petra Brňáka a Mariannu Mochnáčovú pre ich predpojatosť v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, a to tak, že sudcovia ústavného súdu Milan Ľalík, Peter Brňák a Marianna Mochnáčová nie sú vylúčení z výkonu sudcovskej funkcie v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016.

1.2 Ako sudca spravodajca v uvedenej veci som pripravil návrh uznesenia s výrokom, ktorý sa stal súčasťou väčšinového uznesenia. Avšak pôvodný návrh odôvodnenia väčšinového uznesenia sa pri prerokovávaní veci v senáte výrazne zostručnil a väčšinové uznesenie tak obsahuje odôvodnenie navrhnuté sudcom Ladislavom Oroszom, za ktoré zahlasovala aj ďalšia členka senátu.

1.3 Podľa môjho presvedčenia však zložitosť a exponovanosť veci si zaslúžili, aby ústavný súd neodôvodnil vyhlásenie prezidenta iba niekoľkými strohými odsekmi, v rámci ktorých navyše nedošlo podľa mojej mienky k úplnému vysporiadaniu sa s jednou z dvoch kľúčových námietok prezidenta uplatnených v jeho vyhlásení o odmietnutí členov I. senátu ústavného súdu.

1.4 Z uvedeného dôvodu som sa rozhodol ponúknuť na poli konkurenčného (doplňujúceho) stanoviska svoj pohľad na odôvodnenie výroku väčšinového uznesenia.

2. Podstatou vyhlásenia prezidenta o predpojatosti sudcov I. senátu ústavného súdu Milana Ľalíka, Petra Brňáka a Marianny Mochnáčovej v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016 je

(i) v prvom rade skutočnosť, že sudca spravodajca nezaslal pred prijatím sťažností sťažovateľov tieto na vyjadrenie prezidentovi ako odporcovi v konaní, čím malo dôjsť

k porušeniu § 9 ods. 2 Spravovacieho a rokovacieho poriadku Ústavného súdu Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov zo strany senátu, ktorý prijal sťažnosti sťažovateľov na ďalšie konanie napriek označenému pochybeniu sudcu spravodajcu, a

(ii) po druhej námietke, že senát I. ÚS prijal na ďalšie konanie aj sťažnosť Jána Bernáta pre namietané porušenie jeho ústavných práv postupom prezidenta spočívajúce v opätovnom nerozhodnutí prezidenta o menovaní či nevyimenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu v nadväznosti na uznesenie pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 45/2015; a to napriek tomu, že podľa prezidenta je takáto sťažnosť jednak oneskorená a zároveň ani nemožno namietat postup prezidenta ako neústavný, keďže podľa jeho názoru mu nevznikla žiadna povinnosť z dôvodu späťvzatia sťažnosti Jánom Bernátom, pretože v konaní pred ústavným súdom o jeho pôvodnej sťažnosti sa rozhodnutie o nevyimenovaní za sudcu ústavného súdu stalo právoplatným a nezmeniteľným, teda zanikla povinnosť opätovne rozhodnúť o Jánovi Bernátovi ako kandidátovi na sudcu ústavného súdu, ktorým Ján Bernát podľa prezidenta z uvedených dôvodov už nie je.

2.1 Na tomto mieste je nutné vysloviť, že čo sa týka subjektívneho testu neustrannosti namietnutí sudcov senátu I. ÚS deklarovali, že sa necítia byť zaujatí v súvislosti s prerokúvaním a rozhodovaním vo veci sp. zn. I. ÚS 575/2016 so zreteľom na pomer k veci, účastníkom, resp. ich právnym zástupcom.

2.2 Ústavný súd sa tak podľa mojej mienky mohol a mal sústrediť na skúmanie prítomnosti dôvodov vylúčenia sudcov senátu I. ÚS prizmou objektívneho testu neustrannosti, na základe vyhlásenia prezidenta o predpojatosti dotknutých sudcov senátu I. ÚS urobeného v režime *iudex suspectus* [zákon o ústavnom súde upravuje inštitút „sudcu podozrivého“ (*iudex suspectus*) v § 28, pričom používa pojem odmietnutý sudca. V praxi dochádza k určitému prelínaniu medzi inštitútmi „sudcu nespôsobilého“ (*iudex inhabilis*) a „sudcu podozrivého“ (*iudex suspectus*). Zákon o ústavnom súde síce rozlišuje medzi vylúčeným (upravuje inštitút „sudcu nespôsobilého“ v § 27, pričom používa pojem vylúčený sudca) a odmietnutým sudcom, ale pri vylúčenom sudcovi stanovil všeobecné, nie ľahko objektivizovateľné dôvody. K prelínaniu medzi inštitútmi sudcu nespôsobilého a sudcu podozrivého dochádza aj preto, že účastníci konania môžu namietat zaujatosť sudcov pre pomer k veci a účastníkom v režime *iudex suspectus* (§ 28 zákona o ústavnom

súde), pričom však môžu uvádzať dôvody vylúčenia a využívajú terminológiu, ktoré zákon o ústavnom súde používa pri inštitúte iudex inhabilis v zmysle § 27 (aj keď je samozrejmé, že takéto dôvody a použitá terminológia sú platné aj pre inštitút iudex suspectus)].

- *k námietke nezaslania sťažností prezidentovi*

2.3 Ad (i): Podľa môjho názoru *in abstracto* dôvodom na vylúčenie sudcu/-ov nemôže byť jeho/ich procesný postup (a rozhodovanie) v prerokúvanej veci alebo v rozhodovaní v iných veciach. Pri posúdení existencie dôvodov vylúčenia sudcu/-ov je v tejto súvislosti potrebné vychádzať aj z právnej úpravy obsiahnutej v § 49 ods. 3 Civilného sporového poriadku, podľa ktorého „*dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti*“ (obdobne už neplatná a neúčinná právna úprava Občianskeho súdneho poriadku v § 14 ods. 3 upravovala: „*Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach*“).

2.3.1 V rámci skúmania možnej prítomnosti dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu v zmysle § 27 a § 28 zákona o ústavnom súde je potrebné *in concreto* uviesť, že pokiaľ sudca spravodajca nezaslal sťažnosť sťažovateľov pred ich prijatím na ďalšie konanie senátom I. ÚS prezidentovi ako odporcovi v konaní sp. zn. I. ÚS 575/2016, postupoval sudca spravodajca a následne aj senát I. ÚS v súlade s § 29 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde, podľa ktorých: „*Ak spravodajca neodloží podanie podľa § 23a, pripraví vec na predbežné prerokovanie. Ak sa návrh prijme na konanie, prerokuje sa v senáte alebo v pléne Ústavného súdu. Spravodajca zabezpečí, aby návrh, ktorý sa prijal na ďalšie konanie, bez meškania sa doručil ostatným účastníkom konania s výzvou na vyjadrenie v lehote, ktorú určí.*“ Zákon o ústavnom súde tak má v prípade otázky doručovania návrhov a iných písomností týkajúcich sa konania pred ústavným súdom aplikačnú prednosť pred rokovacím poriadkom ústavného súdu v duchu zásady *lex superior derogat legi inferiori*.

2.3.2 Zvolený postup sudcu spravodajcu a senátu I. ÚS vo veci sp. zn. I. ÚS 575/2016 tak zodpovedá procesným pravidlám konania pred ústavným súdom a nemožno dospieť k záveru, že by sudcovia ústavného súdu boli predpojatí voči

ktorémukoľvek účastníkovi konania z dôvodu striktného dodržiavania procesných zákonných pravidiel konania pred ústavným súdom.

2.3.3 Nič na tomto konštatovaní nemení ani skutočnosť, že v obdobnej veci sp. zn. I. ÚS 397/2014, kde bol prezident rovnako odporcom v konaní, ústavný súd postupoval odlišne a zasielal návrh navrhovateľa (sťažnosť sťažovateľa) prezidentovi ako odporcovi pred prijatím návrhu (sťažnosti) na ďalšie konanie. Takýto postup (t. j. zvolený vo veci sp. zn. I. ÚS 397/2014) je aj v praxi ústavného súdu výnimkou, naopak, pravidlom je, že odporcovi ústavný súd sťažnosť na vyjadrenie zasiela po jej prijatí na ďalšie konanie v súlade s § 29 ods. 2 a 3 zákona o ústavnom súde. Nie je podľa môjho názoru dôvodom na vylúčenie sudcu/-ov jeho/ich procesný postup (a rozhodovanie) v prerokúvanej veci alebo v rozhodovaní v iných veciach. Zároveň nemožno súhlasiť s právnym názorom, že sa senát I. ÚS mal v ním prerokováanej veci sp. zn. I. ÚS 575/2016 dopustiť diskriminácie prezidenta, keďže senát I. ÚS postupoval v tejto veci podľa platných procesných zákonných pravidiel pre konanie o sťažnosti sťažovateľov, podľa ktorých mohol postupovať aj vo veci sp. zn. I. ÚS 397/2014.

- *k námietke prijatia sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie*

2.4 Ad (ii): Úvodom k tejto časti upozorňujem, že touto námietkou prezidenta sa väčšinové uznesenie podľa môjho názoru príliš obšírne nezaoberalo. Podľa môjho presvedčenia ústavný súd mohol a mal aj na túto námietku prezidenta reagovať rozsiahlejšie a dať na ňu vyčerpávajúcejšiu odpoveď, keďže ústavný súd je jediným povolaným ústavným orgánom, ktorý môže dať odpoveď na námietku zaujatosti niektorého sudcu ústavného súdu. Ústavný súd preto musí preskúmať aj *skutkové* vyhlásenia namietateľa, z ktorých tento vychádza pri presvedčení o zaujatosti konkrétneho sudcu. Samozrejme, to sa netýka hodnotenia skutkového stavu, ktorý je predmetom meritórneho konania, v ktorom sú zákonnými sudcami označení a namietnutí sudcovia.

2.4.1 Po ďalšie, vyslovujem súhlas s prezidentom, že „rozhodnutie“ (príznačnejšie by bolo v tomto prípade hovoriť o právnom akte prezidenta, keďže v prípade menovacích právomocí prezidenta nemožno hovoriť o štandardnom správnom či obdobnom konaní,

ktoré je zavŕšené vydaním individuálneho právneho aktu typického pre správne či súdne konania o právach a povinnostiach dotknutých subjektov) prezidenta o nevymenovaní kandidáta Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu napadol kandidát v minulosti na ústavnom súde sťažnosťou podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Toto konanie bolo však uznesením sp. zn. II. ÚS 718/2014 zastavené z dôvodu späťvzatia sťažnosti kandidátom. „Rozhodnutie“ prezidenta o nevymenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu sa tak stalo právoplatným, keďže nebolo žiadnym orgánom verejnej moci s právomocou zrušiť takéto rozhodnutie zrušené.

2.4.2 Uvedené vo vzťahu k Jánovi Bernátovi znamená, že jeho kandidatúra na sudcu ústavného súdu zanikla právoplatným „rozhodnutím“ prezidenta o jeho nevymenovaní, keďže toto rozhodnutie nebolo v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy ústavným súdom právoplatne zrušené.

2.4.3 Navyše, prezident správne poukazuje na to, že lehota v zmysle § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde na podanie sťažnosti proti rozhodnutiu prezidenta o nevymenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu márne uplynula.

2.4.5 Aj preto zrejme sťažovateľ Ján Bernát namieta v konaní sp. zn. I. ÚS 575/2016 porušenie ústavných práv „iba“ postupom prezidenta, a nie rozhodnutím o nevymenovaní sťažovateľa za sudcu ústavného súdu. Z obsahu jeho sťažnosti sa môže javiť, že postupom prezidenta sa tu rozumie postup prezidenta po doručení uznesenia pléna ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 45/2015 prezidentovi, v rámci odôvodnenia ktorého väčšina pléna ústavného súdu odporučila [nie prikázala – ústavný súd môže prikázať orgánu verejnej moci konať a určitým spôsobom rozhodnúť iba podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a výlučne v senátnom zložení, a to v konaní o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ústavy (nie v konaní o výklade ústavy podľa čl. 128 ústavy, o ktoré išlo v konaní sp. zn. PL. ÚS 45/2015) a jedine výrokom (nie iba na pôdoryse odôvodnenia). Na závery väčšiny pléna z uznesenia sp. zn. PL. ÚS 45/2015, čo sa týka zrušenia či zmeny rozhodnutia prezidenta o nevymenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu samotným prezidentom, je preto z ústavnoprávneho hľadiska potrebné hľadiť ako na odporúčanie, resp. poznámky pléna ústavného súdu v rovine obiter dicta] prezidentovi zvážiť možnosť zrušiť/zmeniť

svoje rozhodnutie o nevymenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu a následne o ňom ako o „znovukandidátovi“ na sudcu ústavného súdu opätovne rozhodnúť (s týmto odporúčaním sa ako člen senátu II. ÚS nestotožňujem, čo som vyjadril explicitne v odlišnom stanovisku pripojenom k uzneseniu sp. zn. PL. ÚS 45/2015, pozn.). Ján Bernát tak prakticky namieta, že prezident sa neodhodlal k určitej obdobe autoremedúry svojho rozhodnutia o nevymenovaní Jána Bernáta za sudcu ústavného súdu a že o ňom následne ako o „znovukandidátovi“ na sudcu ústavného súdu opätovne nerozhodol.

2.4.6 Za takto opísaných právnych a skutkových východísk a vzhľadom na doterajšiu viacero rokov budovanú judikaturu ústavného súdu k materiálnym podmienkam prijímania sťažností fyzických osôb a právnických osôb na ďalšie konanie je prijatie sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie netradičné a môže vyvolať vznik viacerých otázok, ale nie je po právnej stránke úplne vylúčené, hoci je na hrane arbitrárnosti. Na vzniknuté otázky však bude musieť dať adekvátnu odpoveď samotný senát I. ÚS v náleze vo veci samej. Rešpektujúc ústavu a zákon o ústavnom súde, senát II. ÚS podľa môjho názoru nemal právomoc na pôdoryse uznesenia o námietke zaujatosti prejedikovať právny názor meritórneho senátu I. ÚS vo veci sťažnosti Jána Bernáta, a to ani na právne východiská, ktoré viedli senát I. ÚS k prijatiu sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie. Z týchto dôvodov postup senátu I. ÚS v konaní sp. zn. I. ÚS 575/2016 spočívajúci v prijatí aj sťažnosti Jána Bernáta na ďalšie konanie nemožno podľa môjho názoru hodnotiť ako arbitrárny v miere a intenzite, kde dôsledky takéhoto postupu by mohli viesť k úvahám o zaujatosti členov senátu I. ÚS voči prezidentovi ako odporcovi v konaní.

2.5 Na základe už popísaných záverov podľa mojej mienky nebolo možné sa stotožniť s dôvodmi prezentovanými prezidentom v jeho vyhlásení, ktorým odmietol sudcov senátu I. ÚS Milana Ľalíka, Petra Brňáka a Mariannu Mochnáčovú pre ich predpojatosť v konaní vedenom ústavným súdom pod sp. zn. I. ÚS 575/2016, a preto týchto z predmetného konania nebolo možné vylúčiť.

V Košiciach 24. januára 2017